

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 3. marraskuuta 2009
(OR. fr)**

14077/09

**Toimielinten välinen asia:
2009/0097 (ACC)**

**WTO 204
TU 6
MED 33**

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia: NEUVOSTON PÄÄTÖS Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen kauppaa koskeviin määräyksiin liittyviin riitoihin sovellettavan riitojenratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevan, pöytäkirjan muodossa olevan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisen sopimuksen tekemisestä

NEUVOSTON PÄÄTÖS,

tehty ...,

Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen kauppaa koskeviin määräyksiin liittyviin riitoihin sovellettavan riitojenratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevan, pöytäkirjan muodossa olevan Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisen sopimuksen tekemisestä

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 133 artiklan yhdessä 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen virkkeen kanssa,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Neuvosto valtuutti 24 päivänä helmikuuta 2006 komission aloittamaan neuvottelut Välimeren alueen kumppaneidensa kanssa kauppaan liittyviä määräyksiä koskevan riitojenratkaisumenettelyn käyttöönottamiseksi.
- (2) Komissio on käynyt neuvotteluja perustamissopimuksen 133 artiklalla perustettua komiteaa kuullen ja neuvoston antamien neuvotteluohjeiden mukaisesti.
- (3) Komissio on saattanut päätökseen neuvottelut Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen¹ kauppaa koskeviin määräyksiin liittyviin riitoihin sovellettavan riitojenratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevasta, pöytäkirjan muodossa olevasta Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä sopimuksesta.
- (4) Sopimus olisi hyväksyttävä,

---

¹ EUVL L 97, 30.3.1998, s. 2.

ON PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

1 artikla

Hyväksytään yhteisön puolesta Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen kauppaa koskeviin määräyksiin liittyviin riitoihin sovellettavan riitojenratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskeva, pöytäkirjan muodossa oleva Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välinen sopimus.

Sopimuksen teksti on liitetty tähän päätökseen.

2 artikla

Neuvoston puheenjohtaja valtuutetaan nimeämään yksi tai useampi henkilö, jolla on oikeus allekirjoittaa pöytäkirjan muodossa oleva sopimus yhteisöä sitovasti.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja

EUROOPAN YHTEISÖJEN JA
NIIDEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
TUNISIAN TASAVALLAN VÄLISESTÄ
ASSOSIAATIESTA TEHDYN EURO-VÄLIMERI-SOPIMUKSEN
KAUPPAA KOSKEVIIN MÄÄRÄYKSIIN LIITTYVIIN
RIITOIHIN SOVELLETTAVAN
RIITAJENRATKAISUMENETTELYN
KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA
EUROOPAN YHTEISÖJEN JA NIIDEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ TUNISIAN TASAVALLAN VÄLINEN
PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN YHTEISÖ,

jäljempänä 'yhteisö',

ja

TUNISIAN TASAVALTA,

jäljempänä 'Tunisia',

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I LUKU

TAVOITE JA SOVELTAMISALA

1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän pöytäkirjan tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten väliset kauppaa koskevat riidat, jotta päästään mahdollisuuksien mukaan yhteisesti hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun.

2 ARTIKLA

Pöytäkirjan soveltaminen

1. Tämän pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan kaikkiin erimielisyyksiin, jotka koskevat Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro-Välimeri-sopimuksen, jäljempänä 'assosiaatiosopimus', II osaston (24 artiklaa lukuun ottamatta) määräysten tulkintaa ja soveltamista, jollei nimenomaisesti toisin määrätä². Assosiaatiosopimuksen muiden määräysten soveltamiseen ja tulkintaan liittyviin riitoihin sovelletaan mainitun sopimuksen 86 artiklaa.

---

² Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita käsitteen ”peräisin olevat tuotteet” (alkuperätuotteet) määrittelyä ja hallinnollisen yhteistyön menetelmistä tehdyn pöytäkirjan 34 artiklan soveltamista.

2. Tämän pöytäkirjan mukaisia menettelyjä sovelletaan, jos assosiaationeuvosto ei ole saanut riitaa ratkaistua 60 päivässä siitä, kun riita on saatettu assosiaationeuvoston käsiteltäväksi assosiaatiosopimuksen 86 artiklan mukaisesti.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa sovellettaessa riita katsotaan ratkaistuksi, kun assosiaationeuvosto on tehnyt assosiaatiosopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaisen päätöksen tai kun se on ilmoittanut, ettei riitaa enää ole.

II LUKU

NEUVOTTELUT JA SOVITTELU

3 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan kaikki 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten tulkintaa ja soveltamista koskevat erimielisyydet käymällä neuvotteluja vilpittömässä mielessä ja siten, että tavoitteena on päästä nopeaan, oikeudenmukaiseen ja yhteisesti hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun.

2. Osapuoli pyytää neuvottelujen aloittamista esittämällä toiselle osapuolelle kirjallisen pyynnön, jossa nimetään kaikki kyseessä olevat toimenpiteet ja ne assosiaatiosopimuksen määräykset, joiden se katsoo koskevan asiaa, sekä toimittamalla pyynnön kaksoiskappaleen teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle.

3. Neuvottelut on pidettävä 40 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamispäivästä, ja ne on käytävä, jolleivät osapuolet muuta sovi, valituksen kohteena olevan osapuolen alueella. Neuvottelut on katsottava loppuunsovitetuiksi 60 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, jollei kumpikin osapuoli päättä jatkaa niitä. Neuvottelut ja erityisesti kaikki osapuolten näiden menettelyjen aikana ilmaisemat tiedot ja esittämät kannat ovat luottamuksellisia eivätkä vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin mahdollisessa asian jatkokäsittelyssä.
4. Neuvottelut kiireellisistä asioista, myös niistä, jotka koskevat pilaantuvia tai kausitavaroita, on järjestettävä 15 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta, ja ne on katsottava loppuunsovitetuiksi 30 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamispäivästä.
5. Jos osapuoli, jolle neuvottelupyynnö on tehty, ei vastaa pyyntöön 10 päivän kuluessa sen vastaanottamisesta tai jos neuvotteluja ei järjestetä 3 tai 4 kohdassa määrättyjen määräaikojen kuluessa tai jos neuvottelut on suoritettu loppuun mutta yhteisesti hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun ei ole päästy, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista 5 artiklan mukaisesti.

4 ARTIKLA

Sovittelu

1. Jos neuvotteluissa ei päästä yhteisesti hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun, osapuolet voivat yhdessä sopia sovittelijan käyttämisestä. Sovittelua koskevat pyynnöt on esitettävä kirjallisesti teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle. Pyyntöissä on mainittava toimenpide, josta on neuvoteltu, ja sovittelua varten yhteisesti sovittu toimeksianto. Osapuolet sitoutuvat suhtautumaan sovittelupyyntöihin myönteisesti.

2. Jolleivät osapuolet pääse sovittelijasta sopimukseen viiden työpäivän kuluessa sovittelupyynnön vastaanottamispäivästä, teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitean puheenjohtajat tai niiden valtuuttama henkilö valitsee sovittelijan, joka ei ole kummankaan osapuolen kansalainen, arvalla 19 artiklassa tarkoitetuista luetteloista. Valinta on tehtävä 10 työpäivän kuluessa sovittelupyynnön vastaanottamispäivästä. Sovittelija kutsuu koolle osapuolten kokouksen viimeistään 30 päivän kuluessa valinnastaan. Sovittelijan on saatava kummankin osapuolen lausumat viimeistään 15 päivää ennen kokousta. Sovittelija voi pyytää lisätietoja osapuolilta, asiantuntijoilta tai teknisiltä neuvonantajilta katsoessaan tämän tarpeelliseksi. Kaikki tällä tavoin saadut tiedot on ilmoitettava molemmille osapuolille, ja niiden johdosta on voitava esittää huomautuksia. Sovittelijan on annettava lausunto viimeistään 45 päivää valintansa jälkeen.

3. Sovittelijan lausuntoon voi sisältyä suosituksia toimenpiteiksi, jotka ovat 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukaisia, ja joilla riitä voidaan ratkaista. Sovittelijan lausunto ei ole sitova.

4. Osapuolet voivat sopia 2 kohdassa tarkoitettujen määräaikojen muuttamisesta. Myös sovittelija voi päättää muuttaa näitä määräaikoja osapuolen pyynnöstä kyseisen osapuolen kohtaamien erityisten vaikeuksien tai tapauksen monitahoisuuden vuoksi.
5. Menettelyt, sovittelu mukaan luettuna, ja erityisesti sovittelijan lausunto ja kaikki osapuolten näiden menettelyjen aikana ilmaiset tiedot ja esittämät kannat, ovat luottamuksellisia, eivätkä ne vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin mahdollisessa asian jatkokäsittelyssä.
6. Jos osapuolet niin sopivat, sovittelumenettelyjä voidaan jatkaa välimiesmenettelyn aikana.
7. Sovittelijaa voidaan korvata toisella ainoastaan työjärjestyksen 18–21 kohdassa esitettyjen perusteiden ja menettelyjen mukaisesti.

III LUKU

RIITAJENRATKAISUMENETTELYT

I JAKSO

VÄLIMIESMENETTELY

5 ARTIKLA

Välimiesmenettelyn aloittaminen

1. Jos osapuolet eivät ole onnistuneet ratkaisemaan riitaa 3 artiklassa määrättyjen neuvottelujen avulla tai turvautumalla 4 artiklassa tarkoitettuun sovitteluun, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista.
2. Välimiespaneelin asettamista koskeva pyyntö tehdään kirjallisesti valituksen kohteena olevalle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle. Valituksen tehneen osapuolen on pyynnössään nimettävä kohteena oleva erityinen toimenpide ja selitettävä, millä tavoin kyseinen toimenpide rikkoo 2 artiklassa tarkoitettuja määräyksiä. Välimiespaneelin asettamista on pyydettävä viimeistään 18 kuukauden kuluttua neuvottelupyynnön vastaanottamispäivästä, tämän kuitenkin rajoittamatta valituksen tehneen osapuolen oikeutta pyytää myöhemmin uusia neuvotteluja samasta asiasta.

6 ARTIKLA

Välimiespaneelin asettaminen

1. Välimiespaneeli koostuu kolmesta välimiehestä.
2. Osapuolet neuvottelevat keskenään välimiespaneelin kokoonpanosta sopiakseen 10 työpäivän kuluessa siitä, kun valituksen kohteena oleva osapuoli on vastaanottanut pyynnön välimiespaneelin asettamisesta.
3. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen paneelin kokoonpanosta 2 kohdassa tarkoitettussa määräajassa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitean puheenjohtajia tai niiden valtuuttamaa henkilöä valitsemaan arvalla kaikki kolme jäsentä 19 artiklan mukaisesti laaditusta luettelosta siten, että yksi valitaan valituksen tehneen osapuolen ehdottamien henkilöiden luettelosta, yksi valituksen kohteena olevan osapuolen ehdottamien henkilöiden luettelosta ja yksi osapuolten puheenjohtajiksi valitsemien välimiesten luettelosta. Jos osapuolet pääsevät sopimukseen yhdestä tai kahdesta välimiespaneelin jäsenestä, kaikki jäljelle jäävät jäsenet valitaan samalla menettelyllä.
4. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitean puheenjohtajat tai niiden valtuuttaman henkilön on valittava välimiehet viiden työpäivän kuluessa 3 kohdan nojalla esitetystä osapuolen pyynnöstä.

5. Välimiespaneelin asettamispäivä on päivä, jona sen kolme välimiestä on nimetty.
6. Välimiehiä voidaan korvata toisella ainoastaan työjärjestyksen 18–21 kohdassa esitettyjen perusteiden ja menettelyjen mukaisesti.

7 ARTIKLA

Paneelin väliraportti

Välimiespaneelin on annettava osapuolille viimeistään 120 päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä väliraportti, jossa esitetään selvitetty tosiseikat, asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä sen päätelmien ja suositusten keskeiset perustelut. Kumpi tahansa osapuoli voi 15 päivän kuluessa väliraportin esittämisestä toimittaa välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tutkia uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia. Lopullisen välitystuomion päätelmien on sisällettävä alustavan tutkinnan vaiheessa esitettyjen väitteiden riittävät perustelut, ja lisäksi päätelmissä on vastattava selkeästi kummankin osapuolen esittämiin kysymyksiin ja havaintoihin.

8 ARTIKLA

Välitystuomiot

1. Välimiespaneelin on annettava tuomionsa tiedoksi osapuolille sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle 150 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Jos paneelin puheenjohtaja katsoo, että määräaikaa ei pystytä noudattamaan, hänen on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona paneeli aikoo saada työnsä päätökseen. Välitystuomio olisi joka tapauksessa annettava tiedoksi viimeistään 180 päivän kuluttua paneelin asettamispäivästä.
2. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien pilaantuvia tai kausitavaroita koskevat tapaukset, välimiespaneelin olisi kaikin keinoin pyrittävä antamaan tuomionsa tiedoksi 75 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä. Välitystuomio olisi joka tapauksessa annettava tiedoksi viimeistään 90 päivän kuluttua paneelin asettamisesta. Välimiespaneelin on tehtävä 10 päivän kuluessa asettamispäivästään alustava päätös siitä, katsotaanko asia kiireelliseksi.
3. Molempien osapuolten sitä pyytäessä välimiespaneelin on milloin tahansa keskeytettävä työnsä osapuolten sopimaksi ajaksi, joka saa olla enintään 12 kuukautta. Paneelin on jatkettava työtään tämän ajan kuluttua valituksen tehneen osapuolen pyynnöstä. Jos valituksen tehnyt osapuoli ei pyydä välimiespaneelin työn jatkamista ennen sovitun keskeytysajan umpeutumista, menettely päätetään. Välimiespaneelin työn keskeyttäminen ja päättäminen eivät vaikuta kummankaan osapuolen oikeuksiin muissa samaa asiaa koskevissa menettelyissä.

II JAKSO

VÄLITYSTUOMIOIDEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

9 ARTIKLA

Välitystuomioiden täytäntöönpano

Kummankin osapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet välitystuomion noudattamiseksi, ja osapuolet pyrkivät sopimaan välitystuomioiden noudattamista koskevasta määräajasta.

10 ARTIKLA

Välitystuomioiden täytäntöönpanoa koskeva kohtuullinen määräaika

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle viimeistään 30 päivän kuluttua välitystuomion tiedoksisaamisesta aika, joka on tarpeen tuomion täytäntöön panemiseksi, jäljempänä 'kohtuullinen määräaika', jos tuomion välitön täytäntöönpano ei ole mahdollista.

2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä välitystuomion täytäntöönpanon edellyttämästä kohtuullisesta määräajasta, valituksen tehneen osapuolen on 20 päivän kuluessa valituksen kohteena olevan osapuolen tekemän 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta pyydettyä kirjallisesti välimiespaneelia määrittämään kohtuullisen määräajan pituus. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle. Välimiespaneelin on annettava tätä koskeva päätöksensä tiedoksi osapuolille sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
3. Kohtuullista määräaikaa voidaan jatkaa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

11 ARTIKLA

Välitystuomion täytäntöön panemiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle ennen kohtuullisen määräajan päättymistä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitystuomion täytäntöön panemiseksi.

2. Jos osapuolten välillä on erimielisyyttä 1 kohdan nojalla ilmoitettujen toimenpiteiden olemassaolosta tai yhdenmukaisuudesta 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten kanssa, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää kirjallisesti välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisessa pyynnössä on mainittava kyseinen toimenpide ja selostettava, miksi se ei ole yhdenmukainen 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten kanssa. Välimiespaneelin on annettava tätä koskeva päätöksensä tiedoksi 90 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien pilaantuvia tai kausitavaroita koskevat tapaukset, välimiespaneelin on annettava päätöksensä tiedoksi 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.

12 ARTIKLA

Välitystuomioiden täytäntöönpanon laiminlyönnistä seuraavat väliaikaiset toimenpiteet

1. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli ei ilmoita välitystuomion täytäntöön panemiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä ennen kohtuullisen määräajan päättymistä tai jos välimiespaneeli päättää, että 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide ei ole 2 artiklassa tarkoitetuista määräyksistä johtuvien osapuolen velvoitteiden mukainen, valituksen kohteena olevan osapuolen on valituksen tehneen osapuolen tätä vaatiessa tarjottava väliaikaista korvausta.

2. Jos korvauksesta ei päästä sopimukseen 30 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä tai 11 artiklassa tarkoitetusta välimiespaneelin päätöksestä, jonka mukaan toteutettu toimenpide ei ole 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukainen, valituksen tehneellä osapuolella on oikeus keskeyttää 2 artiklassa tarkoitetuista määräyksistä johtuvien velvoitteiden täyttäminen rikkomisesta johtuvien mitätöivien tai heikentävien vaikutusten tasoa vastaavassa määrin ilmoitettuaan tästä toiselle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle. Tällaisia toimenpiteitä toteuttaessaan valituksen tehneen osapuolen on otettava huomioon niiden vaikutus valituksen kohteena olevan osapuolen talouteen tai kehitykseen. Valituksen tehnyt osapuoli voi aloittaa keskeytyksen 10 työpäivän kuluttua valituksen kohteena olevan osapuolen ilmoituksen vastaanottamisesta, jollei valituksen kohteena oleva osapuoli ole pyytänyt välimiesmenettelyä 3 kohdan mukaisesti.

3. Jos valituksen kohteena oleva osapuoli katsoo, että keskeytyksen taso ei vastaa rikkomisesta johtuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, se voi pyytää kirjallisesti välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava toiselle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle ennen 2 kohdassa tarkoitettun 10 työpäivän pituisen ajanjakson päättymistä. Välimiespaneelin on, hankittuaan tarvittaessa asiantuntijalausunnon, annettava velvoitteiden keskeytyksen tasoa koskeva tuomionsa tiedoksi osapuolille ja kauppaa koskevista kysymyksistä vastaavalle elimelle 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Velvoitteita ei saa keskeyttää ennen kuin välimiespaneeli on antanut asiaa koskevaa päätöstään, ja keskeytys on toteutettava välimiespaneelin päätöksen mukaisesti.

4. Velvoitteiden keskeytys on tilapäinen, ja sitä voidaan jatkaa ainoastaan siihen asti kun 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten kanssa ristiriidassa olevaksi katsottu toimenpide on peruutettu tai sitä on muutettu sen saattamiseksi mainittujen määräysten mukaiseksi 13 artiklassa määrytyllä tavalla tai kun osapuolet ovat sopineet riidan ratkaisemisesta.

13 ARTIKLA

Välimiespaneelin tuomioiden täytäntöön panemiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu velvoitteiden keskeyttämisen jälkeen

1. Valituksen kohteena olevan osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle ja teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle toimenpiteet, jotka se on toteuttanut välimiespaneelin tuomion täytäntöön panemiseksi, ja valituksen tehneen osapuolen soveltaman velvoitteiden keskeyttämisen lopettamista koskevasta pyynnöstään.
2. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen ilmoitetun toimenpiteen yhteensopivuudesta 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten kanssa 30 päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, valituksen tehnyt osapuolen on pyydyttävä kirjallisesti välimiespaneelia ratkaisemaan asia. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava samanaikaisesti toiselle osapuolelle sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle. Välimiespaneelin asiaa koskeva päätös on annettava tiedoksi osapuolille sekä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos välimiespaneeli päättää, että paneelin tuomion noudattamiseksi toteutettu toimenpide on 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukainen, velvoitteiden keskeyttäminen on lopetettava.

III JAKSO

YHTEISET MÄÄRÄYKSET

14 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu

Osapuolet voivat milloin sopia tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvan riidan. Osapuolten on ilmoitettava tästä teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle sekä välimiespaneelille. Kun yhteisesti sovitusta ratkaisusta on ilmoitettu, paneeli päättää työnsä, ja menettely päätetään.

15 ARTIKLA

Työjärjestys

1. Tämän pöytäkirjan III luvussa tarkoitettuihin riitojen ratkaisumenettelyihin sovelletaan tämän pöytäkirjan liitteenä olevaa työjärjestystä.
2. Kaikki välimiespaneelin istunnot ovat avoimia yleisölle työjärjestyksen mukaisesti, jolleivät osapuolet muuta sovi.

16 ARTIKLA

Tiedot ja tekniset neuvot

Välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan hankkia tietoja, joita se pitää asianmukaisina välimiespaneelimenettelyn kannalta. Välimiespaneelilla on muun muassa myös oikeus hankkia asianmukaiseksi katsomansa asiantuntijalausunnot. Välimiespaneelin on kuultava osapuolia ennen tällaisten asiantuntijoiden valitsemista. Kaikki tällä tavoin saadut tiedot on ilmoitettava molemmille osapuolille, ja osapuolilla on oltava tilaisuus esittää huomautuksia niiden johdosta. Muut osapuolten alueelle sijoittautuneet luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt, joiden etua menettely koskee, saavat työjärjestyksen mukaisesti toimittaa *amicus curiae* -lausumia välimiespaneelille. Nämä lausumat saavat koskea ainoastaan riidan tosiseikkoja eikä oikeuskysymyksiä.

17 ARTIKLA

Tulkintasäännöt

Välimiespaneelin on tulkittava 2 artiklassa tarkoitettuja määräyksiä yleisen kansainvälisen oikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen ja myös valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen mukaisesti. Välimiespaneelin tuomioilla ei voida lisätä eikä vähentää 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita.

18 ARTIKLA

Välimiespaneelin päätökset ja välitystuomio

1. Välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä tekemään kaikki päätöksensä yhteisymmärryksessä. Jos päätöstä ei kuitenkaan voida tehdä yhteisymmärryksessä, asiasta on päätettävä annettujen äänten enemmistöllä. Välimiesten eriäviä mielipiteitä ei kuitenkaan missään tapauksessa julkaista.
2. Kaikki välimiespaneelin päätökset ja tuomio sitovat osapuolia eivätkä ne luo minkäänlaisia oikeuksia tai velvollisuuksia luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille. Tuomiossa esitetään tosiseikat, assosiaatiosopimuksen asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä havaintojen ja päätelmien keskeiset perustelut. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitea asettaa välitystuomion julkisesti saataville kokonaisuudessaan, jollei se toisin päättä sen varmistamiseksi, että liikesalaisuuksien luottamuksellisuus säilyy.

IV LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

19 ARTIKLA

Välimiesten luettelo

1. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitea laatii kuuden kuukauden kuluessa tämän pöytäkirjan voimaantulosta luettelon vähintään 15 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä. Kumpikin osapuoli ehdottaa vähintään viittä henkilöä välimiehinä toimimista varten. Osapuolet valitsevat myös vähintään viisi henkilöä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia, ja jotka toimivat välimiespaneelin puheenjohtajana. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitea huolehtii, että luettelossa on aina tämä määrä henkilöitä.
2. Välimiehillä on oltava erityistä asiantuntemusta tai kokemusta oikeudellisista kysymyksistä ja kansainvälisestä kaupasta. Välimiesten on oltava riippumattomia ja toimittava yksilöinä, he eivät saa ottaa ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta eikä heillä saa olla sidoksia kummankaan osapuolen hallitukseen ja heidän on noudatettava tähän pöytäkirjaan liitettyjä käytännesääntöjä.

3. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitea voi laatia lisäluetteloja vähintään 15:sta henkilöstä, joilla on alakohtaista asiantuntemusta assosiaatiosopimuksen piiriin kuuluvista kysymyksistä. Kun käytetään 6 artiklan 2 kohdan mukaista valintamenettelyä, teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitean puheenjohtajat voivat kummankin osapuolen suostumuksella käyttää tällaista alakohtaista luetteloa.

20 ARTIKLA

Suhde Maailman kauppajärjestön (WTO) asettamiin velvoitteisiin

1. Turvautuminen tämän pöytäkirjan riitojenratkaisua koskeviin määräyksiin ei rajoita mahdollisia WTO-sopimukseen perustuvia toimia, riitojen ratkaisu mukaan luettuna.
2. Jos osapuoli on aloittanut tiettyä toimenpidettä koskevan riitojenratkaisumenettelyn joko tämän pöytäkirjan tai WTO-sopimuksen mukaisesti, se ei kuitenkaan voi aloittaa samaa toimenpidettä koskevaa riitojenratkaisumenettelyä toisella foorumilla ennen ensimmäisen menettelyn päättymistä. Osapuoli ei myöskään saa hakea korvausta molemmilta foorumeilta tapauksessa, jossa on rikottu velvoitetta, joka on samanlainen sekä assosiaatiosopimuksen että WTO-sopimuksen mukaisesti. Kun riitojenratkaisumenettely on käynnistetty, osapuoli ei tuollaisessa tapauksessa saa esittää toisella foorumilla korvausvaatimusta saman velvoitteen rikkomisen vuoksi toisen sopimuksen nojalla, paitsi jos valittu foorumi ei pysty menettelyllisten tai oikeudenkäyttöön liittyvien syiden vuoksi tutkimaan kyseisen velvoitteen rikkomista koskevaa korvausvaatimusta.

3. Edellä olevaa 2 kohdan soveltamiseksi:

- WTO-sopimuksen mukainen riitojenratkaisumenettely katsotaan aloitetuksi, kun osapuoli pyytää paneelin asettamista WTO:n riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen 6 artiklan mukaisesti, ja päättäneen, kun riitojenratkaisuelin on hyväksynyt paneelin raportin ja, tapauksen mukaan, valituselimen raportin mainitun sopimuksen 16 artiklan ja 17 artiklan 14 kohdan mukaisesti;
- tämän pöytäkirjan mukainen riitojenratkaisumenettely katsotaan aloitetuksi, kun osapuoli pyytää välimiespaneelin asettamista 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja päättäneen, kun välimiespaneeli on antanut tuomionsa tiedoksi osapuolille ja teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle 8 artiklan mukaisesti.

4. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta WTO:n riitojenratkaisuelimen hyväksymää velvoitteidensa keskeyttämistä. WTO-sopimukseen ei voida vedota siinä tarkoituksessa, että estetään toista osapuolta keskeyttämästä tämän pöytäkirjan mukaisia velvoitteitaan.

21 ARTIKLA

Määräajat

1. Kaikki tässä pöytäkirjassa asetetut määräajat, myös välimiespaneelille välitystuomion tiedoksianto varten asetetut määräajat, lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä tointa tai tosiseikkaa seuraavasta päivästä, jota ne koskevat, jollei toisin määrätä.
2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä pöytäkirjassa tarkoitettua määräaika. Osapuolet sitoutuvat suhtautumaan myötämielisesti pyyntöihin, jotka koskevat määräajan pidentämistä toisen osapuolen kohtaamien, tämän sopimuksen menettelyjen noudattamiseen liittyvien vaikeuksien vuoksi. Välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä pidentää menettelyyn sovellettavia määräaikoja, ottaen huomioon osapuolten erilaisen kehitystason.

22 ARTIKLA

Pöytäkirjan tarkastelu ja muuttaminen

1. Assosiaationeuvosto voi milloin tahansa tämän pöytäkirjan ja sen liitteiden voimaantulon jälkeen tarkastella niiden täytäntöönpanoa tarkoituksin päättää niiden soveltamisen jatkamisesta, niiden muuttamisesta tai niiden kumoamisesta.
2. Tarkastelun yhteydessä assosiaationeuvosto voi harkita mahdollisuutta perustaa useiden Euro–Välimeri-sopimusten yhteinen valituselin.

3. Assosiaationeuvosto voi tehdä päätöksen tämän pöytäkirjan ja sen liitteiden muuttamisesta. Osapuolet soveltavat tätä päätöstä saatettuaan sitä koskevat sisäiset menettelynsä päätökseen.

23 ARTIKLA

Voimaantulo

Osapuolet hyväksyvät tämän pöytäkirjan omien menettelyjensä mukaisesti. Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tässä artiklassa tarkoitettujen menettelyjen päätökseen saattamisesta.

Tehty .....ssa/ssä .... päivänä .....kuuta ... kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalilain, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja arabian kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Euroopan yhteisön puolesta

Tunisian tasavallan puolesta

LIITTEET

LIITE I: VÄLIMIESMENETTELYN TYÖJÄRJESTYS

LIITE II: VÄLIMIESPANEELIEN JÄSENTEN JA SOVITTELIJOIDEN
KÄYTÄNNESÄÄNNÖT

VÄLIMIESMENETTELYN TYÖJÄRJESTYS

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1. Tässä pöytäkirjassa ja tässä työjärjestyksessä tarkoitetaan
  - a) ’neuvonantajalla’ henkilöä, jonka osapuoli on palkannut neuvomaan tai avustamaan itseään välimiespaneelimenettelyssä;
  - b) ’valituksen tehneellä osapuolella’ osapuolta, joka pyytää välimiespaneelin asettamista tämän pöytäkirjan 5 artiklan mukaisesti;
  - c) ’valituksen kohteena olevalla osapuolella’ osapuolta, jonka väitetään rikkovan tämän pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettuja määräyksiä;
  - d) ’välimiespaneelilla’ tämän pöytäkirjan 6 artiklan mukaisesti asetettua paneelia;
  - e) ’osapuolen edustajalla’ osapuolen ministeriön, viraston tai muun julkisen elimen nimeämää työntekijää tai henkilöä;
  - f) ’päivällä’ kalenteripäivää, jollei toisin määrätä.

2. Valituksen kohteena oleva osapuoli vastaa riitojenratkaisumenettelyn logistisesta hallinnosta, erityisesti istuntojen järjestämisestä, jollei toisin sovita. Yhteisö vastaa kuitenkin kuluista, jotka johtuvat neuvotteluihin, sovitteluun ja välimiesmenettelyyn liittyvistä organisatorisista seikoista, lukuun ottamatta sovittelijoille ja välimiehille maksettavista palkkioista ja kulukorvauksista aiheutuvia kustannuksia, jotka jaetaan.

ILMOITUKSET

3. Osapuolten ja välimiespaneelin on toimitettava kaikki pyynnöt, ilmoitukset, kirjalliset lausumat tai muut asiakirjat sähköpostitse sekä samana päivänä myös telekopioitse, kirjattuna lähetyksenä, normaalina lähetyksenä vastaanottotodistusta vastaan tai muulla televiestintävälineellä, jolla asiakirjan lähettämistä jää tosite. Jollei toisin osoiteta, sähköpostiviesti katsotaan vastaanotetuksi sen lähettämispäivänä.
4. Osapuolen on toimitettava kaikki kirjalliset lausumansa sähköisessä muodossa toiselle osapuolelle ja kullekin välimiehelle. Lisäksi on toimitettava asiakirjan paperikopio.
5. Osapuolten on ennen tämän pöytäkirjan voimaantuloa ilmoitettava toisilleen kaikkia ilmoituksia varten nimetty yhteyspiste.
6. Pyyntöissä, ilmoituksissa, kirjallisissa lausumissa tai muissa välimiespaneelimenettelyyn liittyvissä asiakirjoissa olevat vähäiset kirjoitusvirheet voidaan oikaista toimittamalla uusi asiakirja, johon muutokset on merkitty selvästi.

7. Jos asiakirjan toimittamiselle asetettu viimeinen määräpäivä osuu viralliselle juhla- tai vapaapäivälle Tunisiassa tai yhteisössä, asiakirja voidaan toimittaa seuraavana arkipäivänä. Osapuolten on toimitettava toisilleen luettelo virallisista juhla- ja vapaapäivistään aina joulukuun ensimmäisenä maanantaina seuraavaa vuotta varten. Mitään asiakirjoja, ilmoituksia tai pyyntöjä ei katsota vastaanotetuksi virallisena juhla- tai vapaapäivänä.
8. Sen mukaan, mitä riidanalaiset määräykset koskevat, on kaikista teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle tämän pöytäkirjan mukaisesti osoitetuista pyynnöistä ja ilmoituksista toimitettava kopio myös muille asiaankuuluville, assosiaatiosopimuksen nojalla perustetuille alakomiteoille.

VÄLIMIESMENETTELYN ALOITTAMINEN

9. a) Jos välimiespaneelin jäsenet valitaan arvalla tämän pöytäkirjan 6 artiklan tai tämän työjärjestyksen 19, 20 tai 49 kohdan mukaisesti, molempien osapuolten edustajien on oltava paikalla, kun arvonta suoritetaan.
- b) Jolleivät osapuolet toisin sovi, ne kokoontuvat välimiespaneelin kanssa seitsemän työpäivän kuluessa sen asettamisesta päättääkseen osapuolten tai välimiespaneelin aiheellisiksi katsomista seikoista, kuten välimiehille maksettavista palkkioista ja kulukorvauksista, joiden on oltava WTO:n standardien mukaiset. Välimiespaneelin jäsenet ja osapuolten edustajat voivat osallistua tähän kokoukseen myös puhelin- tai videoyhteyden kautta.

10. a) Jolleivät osapuolet toisin sovi viiden työpäivän kuluessa välimiesten valitsemisesta, välimiespaneelin toimeksianto on seuraava:
- "tarkastella assosiaatiosopimuksen asianomaisten määräysten perusteella välimiespaneelin asettamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa ja päättää, onko tarkasteltavana oleva toimenpide pöytäkirjan 2 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukainen, sekä antaa tuomio riitojenratkaisua koskevan pöytäkirjan 8 artiklan mukaisesti."*
- b) Osapuolten on ilmoitettava sopimastaan toimeksiannosta välimiespaneelille kolmen työpäivän kuluessa toimeksiannosta sopimisesta.

LAUSUMAT

11. Valituksen tehneen osapuolen on toimitettava ensimmäinen kirjallinen lausumansa 20 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Valituksen kohteena olevan osapuolen on toimitettava kirjallinen vastineensa 20 päivän kuluessa ensimmäisen kirjallisen lausuman toimittamispäivästä.

VÄLIMIESPANEELIEN TOIMINTA

12. Välimiespaneelin puheenjohtaja toimii puheenjohtajana kaikissa paneelin kokouksissa. Välimiespaneeli voi valtuuttaa puheenjohtajan tekemään hallinnollisia ja menettelyä koskevia päätöksiä.
13. Jollei tässä pöytäkirjassa toisin määrätä, välimiespaneeli voi hoitaa tehtäviään erilaisin välinein kuten puhelimitse, telekopiointe tai tietokoneyhteyksin.

14. Ainoastaan välimiehet voivat osallistua välimiespaneelin sisäisiin neuvotteluihin, mutta välimiespaneeli voi sallia avustajiensa läsnäolon näissä neuvotteluissa.
15. Päätösten ja tuomioiden laatiminen kuuluu välimiespaneelin yksinomaiseen toimivaltaan eikä sitä saa siirtää muille.
16. Jos ilmenee menettelyä koskeva kysymys, jota ei ole tarkoitettu tämän pöytäkirjan ja sen liitteiden määräyksissä, välimiespaneeli voi osapuolia kuultuaan hyväksyä asianmukaisen menettelyn, joka on mainittujen määräysten kanssa yhteen sopiva.
17. Kun välimiespaneeli katsoo, että on tarpeen muuttaa menettelyyn sovellettavia määräaikoja tai tehdä muita hallinnollisia tai menettelyä koskevia mukautuksia, sen on ilmoitettava osapuolille kirjallisesti muutoksen tai mukautuksen syistä ja ilmoitettava tarvittava määräaika tai mukautus. Välimiespaneeli voi hyväksyä tällaisen muutoksen tai mukautuksen osapuolia kuultuaan. Tämän pöytäkirjan 8 artiklan 2 kohdassa olevia määräaikoja ei saa muuttaa.

VÄLIMIEHEN KORVAAMINEN

18. Jos välimies ei kykene osallistumaan välimiesmenettelyyn, jättää tehtävänsä tai on korvattava toisella henkilöllä, uusi välimies on valittava 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
19. Jos osapuoli katsoo, ettei välimies täytä käytännesäännöissä asetettuja vaatimuksia ja että hänet olisi tästä syystä korvattava, tämän osapuolen on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle 15 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jona se sai tietoonsa seikat, joiden perusteella välimiehen voidaan katsoa rikkoneen käytännesääntöjä merkittävästi.

Jos osapuoli katsoo, että muu kuin puheenjohtajana toimiva välimies ei täytä käytännesäännöissä asetettuja vaatimuksia, osapuolet käyvät neuvotteluja ja voivat niin sopiessaan korvata välimiehen valitsemalla uuden välimiehen tämän pöytäkirjan 6 artiklan 3 kohdassa määritetyn menettelyn mukaisesti.

Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen tarpeesta korvata välimies, kumpi tahansa osapuoli voi siirtää asian ratkaistavaksi välimiespaneelin puheenjohtajalle, jonka päätös asiassa on lopullinen.

Jos puheenjohtaja katsoo, että välimies ei täytä käytännesäännöissä asetettuja vaatimuksia, hänen on valittava uusi välimies arvalla niiden henkilöiden joukosta, jotka ovat siinä tämän pöytäkirjan 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa luettelossa, johon alkuperäinen välimies kuului. Jos osapuolet olivat valinneet alkuperäisen välimiehen tämän pöytäkirjan 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti, uusi välimies on valittava arvalla niiden henkilöiden joukosta, jotka ovat siinä joukossa, johon valituksen tehnyt osapuoli ja valituksen kohteena oleva osapuoli ovat ehdottaneet henkilöitä tämän pöytäkirjan 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Uusi välimies on valittava viiden työpäivän kuluessa siitä, kun pyyntö on toimitettu välimiespaneelin puheenjohtajalle.

20. Jos osapuoli katsoo, että välimiespaneelin puheenjohtaja ei täytä käytännesäännöissä asetettuja vaatimuksia, osapuolet käyvät neuvotteluja ja voivat niin sopiessaan korvata puheenjohtajan valitsemalla uuden puheenjohtajan tämän pöytäkirjan 6 artiklan 3 kohdassa määritetyn menettelyn mukaisesti.

Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen tarpeesta korvata puheenjohtaja, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää, että kysymyksen käsittely annetaan ratkaistavaksi jollekin niistä jäljellä olevista henkilöistä, jotka ovat puheenjohtajana toimiviksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti valittujen joukossa. Teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitean puheenjohtajat tai niiden valtuuttama henkilö valitsee kyseisen henkilön arvalla. Edellä mainitun henkilön tekemä päätös siitä, onko puheenjohtaja tarpeen korvata, on lopullinen.

Jos tämä henkilö päättää, että alkuperäinen puheenjohtaja ei täytä käytännösäännöissä asetettuja vaatimuksia, hänen on valittava uusi puheenjohtaja arvalla niiden henkilöiden joukosta, jotka ovat puheenjohtajana toimiviksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti valittujen luettelossa. Uusi puheenjohtaja on valittava viiden työpäivän kuluessa tässä kohdassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä.

21. Välimiespaneelimenettely on keskeytettävä 18, 19 ja 20 kohdan mukaisten menettelyjen edellyttämäksi ajaksi.

ISTUNNOT

22. Puheenjohtaja vahvistaa istunnon päivämäärän ja kellonajan osapuolten ja välimiespaneelin muiden jäsenten kanssa neuvotellen. Hän vahvistaa nämä tiedot kirjallisesti osapuolille. Jos istunto on avoin yleisölle, menettelyn logistisesta hallinnosta vastaavan osapuolen on asetettava nämä tiedot julkisesti saataville. Välimiespaneeli voi päättää olla järjestämättä istuntoa, jollei toinen osapuoli sitä vastusta.

23. Jolleivät osapuolet toisin sovi, istunnot pidetään Brysselissä, kun valituksen tehnyt osapuoli on Tunisia, ja Tunisissa, kun valituksen tehnyt osapuoli on yhteisö.
24. Välimiespaneeli voi järjestää ylimääräisen istunnon vain poikkeuksellisissa olosuhteissa. Ylimääräistä istuntoa ei saa järjestää tämän pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan, 11 artiklan 2 kohdan, 12 artiklan 3 kohdan eikä 13 artiklan 2 kohdan mukaisia menettelyjä varten.
25. Kaikkien välimiesten on oltava läsnä istuntojen koko keston ajan.
26. Seuraavat henkilöt voivat osallistua istuntoon riippumatta siitä, onko menettely avoin yleisölle vai ei:
  - a) osapuolten edustajat;
  - b) osapuolten neuvonantajat;
  - c) hallintohenkilöstö, tulkit, kääntäjät ja istuntopöytäkirjojen laatijat; sekä
  - d) välimiesten avustajat.

Ainoastaan osapuolten edustajat ja neuvonantajat voivat esittää suullisia lausumia välimiespaneelille.

27. Kummankin osapuolen on viimeistään viisi työpäivää ennen istuntoa toimitettava välimiespaneelille luettelo henkilöistä, jotka esittävät istunnossa suullisia väitteitä tai selvityksiä kyseisen osapuolen puolesta, ja muista edustajista tai neuvonantajista, jotka osallistuvat istuntoon.
28. Välimiespaneelien istunnot ovat yleisölle avoimia, jolleivät osapuolet toisin päätä. Jos osapuolet päättävät, että istunto on suljettu yleisöltä, osa istunnosta voi kuitenkin olla yleisölle avoin, jos välimiespaneeli osapuolten pyynnöstä niin päättää. Välimiespaneeli kokoontuu kuitenkin suljetuin ovin silloin, kun osapuolen lausuma ja väitteet sisältävät liikesalaisuuksia.
29. Välimiespaneelin on toteutettava istunto seuraavasti:

Väitteet

- a) valituksen tehneen osapuolen väitteet;
- b) valituksen kohteena olevan osapuolen väitteet.

Vastaväitteet

- a) valituksen tehneen osapuolen väitteet;
- b) valituksen kohteena olevan osapuolen vastine.

30. Välimiespaneeli voi esittää kysymyksiä kummalle tahansa osapuolista istunnon missä vaiheessa tahansa.
31. Välimiespaneeli toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet, jotta kustakin istunnosta tarkkan laaditaan pöytäkirja, joka toimitetaan mahdollisimman nopeasti osapuolille.
32. Kumpikin osapuoli voi toimittaa 10 työpäivän kuluessa istuntopäivästä täydentävän kirjallisen lausuman istunnon aikana esille tulleista seikoista.

KIRJALLISET KYSYMYKSET

33. Välimiespaneeli voi esittää milloin tahansa menettelyn aikana kirjallisia kysymyksiä jommallekummalle osapuolista tai niille molemmille. Kumpikin osapuoli saa jäljennöksen kaikista paneelin esittämistä kysymyksistä.
34. Osapuolen on myös toimitettava toiselle osapuolelle jäljennös välimiespaneelin kysymyksiin antamistaan kirjallisista vastauksista. Kummallekin osapuolelle on annettava tilaisuus toimittaa kirjallisia huomautuksia toisen osapuolen vastauksen johdosta viiden työpäivän kuluessa vastauksen saamisesta.

LUOTTAMUKSELLISUUS

35. Osapuolten on huolehdittava siitä, että välimiespaneelin istunnot säilyvät luottamuksellisina siltä osin kuin ne järjestetään suljetuin ovin 28 kohdan mukaisesti. Kummankin osapuolen on pidettävä toisen osapuolen välimiespaneelille toimittamat ja luottamuksellisiksi luokittelemat tiedot luottamuksellisina. Jos osapuoli toimittaa välimiespaneelille luottamuksellisen version kirjallisesta lausumastaan, sen on toisen osapuolen pyynnöstä toimitettava lausumaan sisältyvistä tiedoista myös yleisölle julkistettavissa oleva tiivistelmä viimeistään 15 päivän kuluessa joko pyynnön tai lausuman toimittamispäivästä, sen mukaan kumpi ajankohta on myöhempi. Mikään näissä säännöissä ei estä osapuolta julkistamasta yleisölle omaa kantaansa koskevia lausuntoja.

YKSIPUOLISET YHTEYDET

36. Välimiespaneeli ei saa tavata osapuolta tai ottaa yhteyttä osapuoleen, jollei toinen osapuoli ole läsnä.
37. Välimiespaneelin jäsenet eivät saa keskustella menettelyn kohteena olevaan asiaan liittyvistä seikoista toisen osapuolen tai molempien osapuolten kanssa, jolleivät muut välimiehet ole läsnä.

AMICUS CURIAE -LAUSUMAT

38. Jolleivät osapuolet toisin sovi viiden päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta, välimiespaneeli voi ottaa vastaan oma-aloitteisesti toimitettuja kirjallisia lausumia edellyttäen, että ne toimitetaan sille 10 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta, että ne ovat lyhyitä ja enintään 15 konekirjoitussivun mittaisia liitteineen ja että niillä on välitöntä merkitystä välimiespaneelin tarkasteltavana olevan asian tosiseikkojen kannalta.
39. Lausumaan on sisällyttävä tiedot sen esittävästä luonnollisesta tai oikeushenkilöstä sekä kuvaus tämän harjoittaman toiminnan luonteesta ja rahoituksen lähteestä, ja siinä on mainittava täsmällisesti, mikä on kyseisen henkilön intressi välimiesmenettelyssä. Lausuma on laadittava osapuolten tämän työjärjestyksen 42 ja 43 kohdan sääntöjen mukaisesti valitsemilla kielillä.
40. Välimiespaneeli luettelee päätöksessään kaikki lausumat, jotka se on vastaanottanut ja jotka ovat edellä mainittujen sääntöjen mukaiset. Välimiespaneeli ei ole velvollinen käsittelemään tuomiossaan kyseisissä lausumissa esitettyjä väitteitä. Välimiespaneelin tämän säännön nojalla vastaanottamat lausumat toimitetaan osapuolille näiden huomautuksia varten.

KIIREELLISET TAPAUKSET

41. Tässä pöytäkirjassa tarkoitetuissa kiireellisissä tapauksissa välimiespaneeli mukauttaa, osapuolia kuultuaan, asianmukaisesti tässä työjärjestyksessä mainittuja määräaikoja ja ilmoittaa siitä osapuolille.

KÄÄNTÄMINEN JA TULKKAUS

42. Osapuolet pyrkivät sopimaan yhteisestä työkielestä välimiespaneelimenettelyä varten tämän pöytäkirjan 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen neuvottelujen aikana ja viimeistään tämän työjärjestyksen 9 kohdan b alakohdassa tarkoitettussa kokouksessa.
43. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen yhteisestä työkielestä, kummankin osapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet järjestääkseen ja kustantaakseen kirjallisten lausumiensa kääntämisen toisen osapuolen valitsemalle kielelle.
44. Valituksen kohteena olevan osapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet järjestääkseen suullisten lausumien tulkkauksen osapuolten valitsemille kielille.
45. Välimiespaneelin tuomiot annetaan tiedoksi osapuolten valitsemalla yhdellä tai useammalla kielellä.
46. Osapuolet voivat esittää huomautuksia näiden sääntöjen mukaisesti laadittujen asiakirjojen käännöksistä.

MÄÄRÄAIKOJEN LASKEMINEN

47. Jos osapuoli tämän työjärjestyksen 7 kohdan soveltamisen johdosta saa asiakirjan eri päivänä kuin toinen osapuoli, määräaika, jonka laskeminen perustuu kyseisen asiakirjan vastaanottamiseen, lasketaan alkaen siitä päivästä, jona asiakirja saatiin viimeisenä.

MUUT MENETTELYT

48. Tämän työjärjestyksen määräyksiä sovelletaan myös tämän pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan, 11 artiklan 2 kohdan, 12 artiklan 3 kohdan sekä 13 artiklan 2 kohdan mukaisiin menettelyihin. Tässä työjärjestyksessä mainitut määräajat on kuitenkin mukautettava mainituissa määräyksissä oleviin välimiespaneelin päätöksen antamista koskeviin erityisiin määräaikoihin.
49. Jos alkuperäinen paneeli tai jotkut sen jäsenistä eivät pysty kokoontumaan uudelleen tämän pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan, 11 artiklan 2 kohdan, 12 artiklan 3 kohdan ja 13 artiklan 2 kohdan mukaisia menettelyjä varten, sovelletaan tämän pöytäkirjan 6 artiklassa määrättyjä menettelyjä. Tällöin päätöksen tiedoksiannon määräaika pidennetään 15 päivällä.
-

VÄLIMIESPANEELIEN JÄSENTEN JA SOVITTELIJOIDEN
KÄYTÄNNESÄÄNNÖT

Määritelmät

1. Näissä käytäntesäännöissä tarkoitetaan
  - a) 'jäsenellä' tai 'välimiehellä' tämän pöytäkirjan 6 artiklan mukaisesti tosiasiallisesti asetetun välimiespaneelin jäsentä;
  - b) 'sovittelijalla' henkilöä, joka panee toimeen sovittelun tämän pöytäkirjan 4 artiklan mukaisesti;
  - c) 'ehdokkaalla' henkilöä, jonka nimi on tämän pöytäkirjan 19 artiklassa tarkoitetussa välimiesten luettelossa ja jonka valitsemista välimiespaneelin jäseneksi harkitaan 6 artiklan mukaisesti;
  - d) 'avustajalla' henkilöä, joka jäsenen toimeksiannon mukaisesti avustaa tätä jäsenen suorittamissa tutkimuksissa tai avustaa jäsentä tehtävissään;
  - e) 'menettelyllä' tämän pöytäkirjan mukaista välimiespaneelimenettelyä, jollei toisin määrätä;

- f) 'henkilöstöllä', jäsenen osalta, muita jäsenen ohjauksessa ja valvonnassa olevia henkilöitä kuin avustajia.

Menettelyä koskevat velvollisuudet

2. Jokaisen ehdokkaan ja jäsenen on vältettävä käyttäytymistä epäasianmukaisesti ja antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä, oltava riippumaton ja puolueeton, vältettävä välittömiä ja välillisiä eturistiriitoja sekä noudatettava tiukkoja käyttäytymisnormeja riitojenratkaisumenettelyn rehellisyyden ja puolueettomuuden säilyttämiseksi. Entisten jäsenten on noudatettava näiden käytännesääntöjen 15, 16, 17 ja 18 kohdassa määritettyjä velvoitteita.

Ilmoittamisvelvollisuus

3. Ennen kuin ehdokkaan valinta tämän pöytäkirjan mukaisesti perustettavan välimiespaneelin jäseneksi voidaan vahvistaa, hänen on ilmoitettava kaikki intressit, suhteet tai seikat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan hänen riippumattomuuteensa tai puolueettomuuteensa taikka joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai menettelyn puolueellisuudesta. Tätä varten ehdokkaan on kaikin kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin pyrittävä selvittämään kyseiset intressit, suhteet ja seikat.
4. Ehdokas tai jäsen saa ilmoittaa näiden käytännesääntöjen todellisia tai mahdollisia rikkomuksia koskevista seikoista ainoastaan teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle niiden saattamiseksi osapuolten tarkasteluun.

5. Jäsenen on nimeämisen jälkeen edelleen kohtuullisesti toteutettavissa olevin toimin pyrittävä selvittämään näiden käytännesääntöjen 3 kohdassa tarkoitetut intressit, suhteet ja seikat sekä ilmoitettava niistä. Ilmoittamisvelvollisuus on jatkuva velvollisuus, joka edellyttää jäseneltä kaikkien menettelyn missä tahansa vaiheessa mahdollisesti esille tulevien intressien, suhteiden ja seikkojen ilmoittamista. Jäsenen on ilmoitettava tällaiset intressit, suhteet ja seikat teollisuuden, kaupan ja palvelujen alakomitealle kirjallisesti niiden saattamiseksi osapuolten tarkasteluun.

Jäsenten tehtävät

6. Valitun jäsenen on suoritettava tehtävänsä täsmällisesti ja nopeasti koko menettelyn ajan oikeudenmukaisuutta ja huolellisuutta noudattaen.
7. Jäsenen on otettava huomioon ainoastaan sellaiset seikat, jotka tulevat esille menettelyssä ja jotka ovat välttämättömiä tuomion tai päätöksen tekoa varten, eikä hän saa siirtää tehtäväänsä kenellekään muulle.
8. Jäsenen on varmistettava kaikin soveltuvin keinoin, että hänen avustajansa ja henkilöstönsä ovat tietoisia näiden käytännesääntöjen 2, 3, 4, 5, 16, 17 ja 18 kohdan säännöistä ja noudattavat niitä.
9. Jäsenellä ei saa olla menettelyä koskevia yksipuolisia yhteyksiä.

Jäsenten riippumattomuus ja puolueettomuus

10. Jäsenen on oltava riippumaton ja puolueeton ja vältettävä antamasta vaikutelmaa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta. Hänen toimintaansa eivät saa vaikuttaa oman edun tavoittelu, ulkopuolinen painostus, poliittiset näkökohdat, julkiset vaatimukset, lojaalius osapuolelle tai arvostelun pelko.
11. Jäsen ei saa suoraan eikä välillisesti sitoutua mihinkään velvoitteeseen tai hyväksyä mitään etua, joka voisi jollain tavalla estää tai näyttää estävän hänen tehtäviensä asianmukaisen suorittamisen.
12. Jäsen ei saa käyttää asemaansa välimiespaneelissa omien henkilökohtaisten tai yksityisten etujensa ajamiseen, ja hänen on vältettävä toimia, jotka voivat antaa vaikutelman siitä, että muilla on vaikutusvaltaa häneen.
13. Jäsen ei saa antaa talous-, liike-, ammatti- tai perhesuhteiden tai sosiaalisten suhteiden taikka niihin liittyvien velvollisuuksien vaikuttaa käytökseensä tai arvostelukykyynsä.
14. Jäsenen on vältettävä sellaisia suhteita tai taloudellisia intressejä, jotka ovat omiaan vaikuttamaan hänen puolueettomuuteensa tai joiden voidaan kohtuudella olettaa luovan vaikutelman epäasianmukaisesta käyttäytymisestä tai puolueellisuudesta.

Entisten jäsenten velvollisuudet

15. Entisten jäsenten on vältettävä toimia, jotka voivat luoda vaikutelman, että he olivat tehtäviään suorittaessaan puolueellisia tai hyötyivät välimiespaneelin päätöksestä tai tuomiosta.

Luottamuksellisuus

16. Jäsen tai entinen jäsen ei saa milloinkaan ilmaista tai käyttää menettelyä koskevia tai menettelyn aikana saatuja ei-julkisia tietoja muihin tarkoituksiin kuin menettelyä varten, eikä hän saa missään tapauksessa ilmaista tai käyttää tällaisia tietoja henkilökohtaisen hyödyn saamiseksi tai hyödyn saamiseksi muille taikka muiden etujen vahingoittamiseksi.
17. Jäsen ei saa ilmaista välimiespaneelin päätöksen tai tuomion sisältöä tai osia siitä ennen sen julkaisemista tämän pöytäkirjan mukaisesti.
18. Jäsen tai entinen jäsen ei saa milloinkaan ilmaista välimiespaneelin päätösneuvottelujen sisältöä eikä kenenkään jäsenen mielipidettä.

Kulut

19. Kunkin jäsenen on pidettävä kirjaa ja annettava lopullinen tilitys menettelyyn käytetystä ajasta ja kuluistaan.

Sovittelijat

20. Näihin käytännesääntöihin sisältyviä jäseniin tai entisiin jäseniin sovellettavia määräyksiä sovelletaan soveltuvien osin myös sovittelijoihin.
